

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 24 март 2022 г.
(OR. en)

7582/22

UK 55

ПРИДРУЖИТЕЛНО ПИСМО

От: Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от г-жа Martine DEPREZ, директор

Дата на получаване: 24 март 2022 г.

До: Г-н Јерре TRANHOLM-MIKKELSEN, генерален секретар на Съвета на Европейския съюз

№ док. Ком.: COM(2022) 126 final

Относно: ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА относно изпълнението и прилагането на Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия 1 януари — 31 декември 2021 г.

Приложено се изпраща на делегациите документ COM(2022) 126 final.

Приложение: COM(2022) 126 final

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 24.3.2022 г.
COM(2022) 126 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

**относно изпълнението и прилагането на Споразумението за търговия и
сътрудничество между Европейския съюз и Обединеното кралство
Великобритания и Северна Ирландия
1 януари — 31 декември 2021 г.**

Доклад на Европейската комисия до Европейския парламент и Съвета относно изпълнението и прилагането на Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия

1 януари — 31 декември 2021 г.

Съдържание

1. Въведение	3
2. Институционална рамка	4
3. Инструменти за правоприлагане и уреждане на спорове.....	5
4. Търговия със стоки	6
5. Услуги и инвестиции, цифрова търговия, интелектуална собственост, обществени поръчки и малки и средни предприятия.....	10
6. Енергетика.....	14
7. Еднакви условия за открита и лоялна конкуренция и устойчиво развитие.....	14
7.1. Трудови и социални стандарти, околна среда и климат, устойчиво развитие	15
7.2. Контрол на субсидиите	16
8. Транспорт	17
9. Рибарство	18
10. Координация на социалната сигурност.....	18
11. Правоприлагане и съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси	19
12. Участие в програми на ЕС	20
13. Заключение	20

1. Въведение

Споразумението за търговия и сътрудничество (СТС) между Европейския съюз (ЕС) и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия (Обединеното кралство), от друга страна¹, беше подписано на 30 декември 2020 г. То започна да се прилага временно, считано от 1 януари 2021 г. След приключване на процеса на ратифициране в ЕС и в Обединеното кралство то официално влезе в сила на 1 май 2021 г.

Със СТС беше положена солидна основа за отношенията между страните в широк кръг от области, включително търговия, транспорт, рибарство, правоприлагане и съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси, тематично сътрудничество и участие в програми на ЕС. То е подкрепено от разпоредби, гарантиращи еднакви условия на конкуренция, устойчиво развитие и зачитане на основните права, както и от договорености относно управлението и уреждането на спорове.

СТС е единствено по рода си сред споразуменията на ЕС за свободна търговия с държави извън ЕС с това, че е сключено с бивша държава членка. В резултат на това условията за търговия и сътрудничество, установени със СТС, са по-ограничителни от онези, които бяха в сила до края на 2020 г., когато изтече определеният в Споразумението за оттегляне² преходен период. Това е неизбежна последица от оттеглянето на Обединеното кралство от митническия съюз и единния пазар на ЕС.

Целта на ЕС е да установи стабилни и положителни отношения с Обединеното кралство. Макар че бе постигнат добър напредък в създаването на структурите за сътрудничество, предвидени в СТС, все още са налице някои предизвикателства. Продължават да съществуват и трудности по отношение на по-широките отношения с Обединеното кралство, по-специално онези, свързани с прилагането на Протокола за Ирландия/Северна Ирландия съгласно Споразумението за оттегляне.

Това е първият доклад относно изпълнението и прилагането на СТС, изискван съгласно член 2, параграф 4 от Решение (ЕС) 2021/689 на Съвета от 29 април 2021 г.³ В доклада е представено актуалното състояние по отношение на редица области, обхванати от СТС, през първата година от прилагането на споразумението. Докладът също така има за цел въздействието на СТС да бъде количествено изразено с данни, когато такива са на разположение.

¹ Споразумение за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна (ОВ L 149/10) [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:22021A0430\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:22021A0430(01)&from=EN).

² Споразумение за оттеглянето на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия (2019/C 384 I/01) [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:12019W/TXT\(02\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:12019W/TXT(02)&from=EN).

³ Решение (ЕС) 2021/689 на Съвета от 29 април 2021 г. за сключването, от името на Съюза, на Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, и на Споразумението между Европейския съюз и Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия относно процедурите за сигурност при обмен и защита на класифицирана информация (ОВ L 149/2) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/bg/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021D0689&from=EN>.

2. Институционална рамка

СТС създава своя собствена институционална рамка за надзор и улесняване на изпълнението на споразумението. Тази структура беше успешно въведена през 2021 г. и вече функционира с пълен капацитет.

Съветът за партньорство, който упражнява надзор над изпълнението на СТС на политическо равнище, проведе първото си заседание на 9 юни 2021 г. Страните обсъдиха, наред с другото, рибарството, недискриминацията по отношение на таксите за работни визи, правоприлагането и съдебното сътрудничество, както и участието на Обединеното кралство в програми на ЕС⁴. Съвместна декларация обаче не можа да бъде договорена поради отказа на Обединеното кралство да се включи позоваване на пълното изпълнение на Споразумението за оттегляне като предпоставка за стабилни бъдещи взаимоотношения⁵.

Всички съвместни органи, подпомагащи Съвета за партньорство по въпроси, обхванати от СТС, включително Комитетът за търговско партньорство и 11-те специализирани търговски комитета, които подпомагат работата му в конкретни области, проведоха заседания през 2021 г.:

- Специализиран комитет по координация в областта на социалната сигурност (6 юли 2021 г.);
- Специализиран комитет по енергетиката (14 юли 2021 г.);
- Специализиран комитет по рибарството (20 юли и 27 октомври 2021 г.);
- Специализиран търговски комитет по санитарните и фитосанитарните мерки (22—23 септември 2021 г.);
- Специализиран търговски комитет по митническото сътрудничество и правилата за произход (7 октомври 2021 г.);
- Специализиран комитет по енергетиката (8 октомври 2021 г.);
- Специализираният търговски комитет по услугите, инвестициите и цифровата търговия (11 октомври 2021);
- Специализиран търговски комитет по обществените поръчки (12 октомври 2021 г.);
- Специализиран търговски комитет по еднаквите условия за отворена и справедлива конкуренция и устойчиво развитие (12 октомври 2021);
- Специализиран търговски комитет по интелектуалната собственост (13 октомври 2021 г.);
- Специализиран търговски комитет по регулаторно сътрудничество (13 октомври 2021 г.);
- Специализиран комитет по въздушен транспорт (14 октомври 2021 г.);
- Специализиран търговски комитет по техническите пречки пред търговията (15 октомври 2021 г.);
- Специализиран комитет по правоприлагане и съдебно сътрудничество (19 октомври 2021 г.);
- Комитет за търговско партньорство (16 ноември 2021 г.);

⁴ Дневен ред и протоколи от заседанията на Съвета за партньорство и комитетите: https://ec.europa.eu/info/strategy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-trade-and-cooperation-agreement/meetings-eu-uk-partnership-council-and-specialised-committees-under-trade-and-cooperation-agreement_en.

⁵ Декларация на Европейската комисия след първото заседание на Съвета за партньорство: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/20210609_unilateral_pc_statement_002_final.pdf.

- Специализиран комитет по авиационната безопасност (23 ноември 2021 г.);
- Специализиран комитет по автомобилен транспорт (24 ноември 2021 г.);
- Специализиран търговски комитет по административното сътрудничество във връзка с облагането с ДДС и с възстановяването на данъци и мита (15 декември 2021 г.); и
- Специализиран комитет за участие в програмите на Съюза (21 декември 2021 г.).

В съответствие с постигнатите договорености ЕС беше представяван на тези заседания от Европейската комисия, а позициите, които трябваше да бъдат изразени от името на ЕС, бяха съгласувани със Съвета. Представители на държавите членки се присъединиха към заседанията като част от делегацията на ЕС. Европейският парламент беше информиран за дейностите на съвместните структури.

Бяха предприети и стъпки за установяване на парламентарно сътрудничество между ЕС и Обединеното кралство. Страните се споразумяха, че Асамблеята за парламентарно партньорство (Асамблеята), създадена в рамките на СТС, ще се състои от 35 членове съответно на Европейския парламент и на парламента на Обединеното кралство. Делегацията на ЕС в Асамблеята беше одобрена през октомври 2021 г.⁶. Асамблеята ще започне своята работа през 2022 г.

Беше положено началото и на процеса на привличане на гражданското общество в изпълнението на СТС. Работните указания на форума на гражданското общество бяха неофициално договорени от Комисията и Обединеното кралство. Тези указания трябва да бъдат приети от Съвета за партньорство, за да може форумът на гражданското общество да започне работа⁷. Сформирана беше и вътрешната консултативна група на ЕС, за да се даде възможност за по-широк диалог по въпросите, обхванати от СТС. Вътрешната консултативна група се подпомага от Европейския икономически и социален комитет, който координира срещите и поддържа контакти с партньорите от гражданското общество. Първото заседание на вътрешната консултативна група се проведе на 25 ноември 2021 г.⁸

3. Инструменти за правоприлагане и уреждане на спорове

В отговор на исканията от държавите членки Комисията създаде централно звено за контакт⁹, което дава възможност на заинтересованите страни да регистрират жалби, свързани с изпълнението на СТС. Предприятията, НПО, работодателите, профсъюзите и широката общественост в ЕС могат да използват тази система като първа входна точка за съобщаване на проблеми, свързани с изпълнението на СТС. Централното звено за контакт е свързано със съществуващите инструменти, разработени от Комисията, като например единната входна точка за регистриране на жалби, свързани с търговията, включително въпроси, свързани с достъпа до пазара, еднаквите условия на конкуренция или устойчивото развитие. Тези инструменти отразяват увеличените усилия на Комисията за укрепване на правоприлагането и изпълнението на нейните международни споразумения.

⁶ Виж: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0398_BG.pdf.

⁷ Информацията относно заседанията на форума на гражданското общество ще бъде на разположение на адрес: <https://trade.ec.europa.eu/dialogue/index.cfm>.

⁸ <https://www.eesc.europa.eu/en/tags/international-trade?page=1>.

⁹ https://ec.europa.eu/assets/sg/complaint_eu_uk_tca/complaints_bg.

Освен това, за да може да привежда в действие мерки по правоприлагане, Комисията направи предложения¹⁰, уреждащи приемането на едностранни и принудителни мерки, които ще заменят правомощието, предвидено в Решение (ЕС) 2021/689 на Съвета¹¹ за сключването на СТС.

През 2021 г. нито една от страните не е поискала провеждането на консултации или създаването на арбитражен съд в съответствие с правилата относно уреждането на спорове съгласно СТС. Като част от изпълнението на тези правила на 14 декември 2021 г. ЕС официално предложи лица, които желаят и са способни да изпълняват функциите на членове на арбитражен съд¹².

4. Търговия със стоки

В края на преходния период Обединеното кралство и ЕС се разделиха на две отделни митнически територии и на два отделни пазара на стоки, всеки със свой собствен регулаторен режим, което неизбежно създаде пречки пред търговията.

Въпреки че СТС предвижда търговия без митнически тарифи и квоти върху целия внос между страните, безпрепятствената търговия със стоки приключи и отново се появиха нетарифни пречки. Считано от 2021 г., целият износ от Обединеното кралство за ЕС подлежи на митнически процедури и проверки. Пратките с продукти на селскостопанския и хранително-вкусовия сектор трябва да бъдат придружени от здравни сертификати и да преминават санитарни и фитосанитарни (СФС) проверки на граничните контролно-пропускателни пунктове на държавите членки. В допълнение всички стоки трябва да отговарят на различни правила и регулаторни мерки, тъй като принципът на взаимно признаване вече не се прилага.

Нещо повече, стоките, които се търгуват между двете страни, трябва да отговарят на правилата за произход, установени в СТС, за да могат да се ползват от преференциално третиране с 0 % митническа ставка. Доказването на произхода на дадена стока може да представлява затруднение, особено ако предприятията се снабдяват с компоненти от няколко държави. За да се улесни използването на преференциалното третиране,

¹⁰ Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за определяне на правила за упражняването на правата на Съюза при изпълнението и прилагането на Споразумението за оттеглянето на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия и на Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, COM(2022) 89; Предложение за регламент на Съвета за определяне на правила за упражняването на правата на Общността при изпълнението на Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, COM(2022) 100.

¹¹ Решение (ЕС) 2021/689 на Съвета от 29 април 2021 г. за сключването, от името на Съюза, на Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, и на Споразумението между Европейския съюз и Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия относно процедурите за сигурност при обмен и защита на класифицирана информация (ОВ L 149/2), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/bg/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021D0689&from=EN>.

¹² https://ec.europa.eu/info/system/files/ares_20217728182_letter_from_vice-president_sefcovic_to_the_united_kingdom_minister_of_state_lord_frost_signed.pdf.

Комисията прие законодателство¹³, с което се установява преходен период, през който износителите от ЕС могат да издават изявления за произход въз основа на изявленията на доставчиците дори при липса на пълна документация, при условие че те ще разполагат с нея до края на 2021 г. От 2022 г. се прилагат стандартните изисквания за изготвяне на изявления за произход. Що се отнася до вноса в ЕС от Обединеното кралство, над 80 % от стоките са се ползвали от преференциално третиране. Комисията, съвместно с държавите членки, осигурява правилното прилагане на правилата за произход и предоставя насоки и обяснения на митническите органи и предприятията.

Въпреки че за стоки с произход не се прилагат мита, предприятията съобщават за широко срещани смущения във веригите на доставките. Трудностите, с които се сблъскват предприятията от ЕС, отговарят на очакванията, а именно:

- увеличени разходи поради необходимостта да се спазват две регулаторни системи и допълнителни формалности;
- закъснения по границата поради новите процедурни изисквания; и
- затруднения при спазването на променящите се правила за внос.

Комисията положи всички усилия да окаже подкрепа на държавите членки и предприятията от ЕС да се ориентират в новата среда. Например що се отнася до санитарните и фитосанитарните изисквания, когато в началото на 2021 г. възникнаха определени проблеми, своевременно бяха предоставени насоки за правилното прилагане на СФС правила. В областта на митниците бяха публикувани насоки относно правилата за произход и други въпроси, свързани с митниците, заедно с контролни списъци и друга подходяща информация¹⁴. В резултат на това с напредването на годината броят на проблемите и в двете области значително намаля. От своя страна, през 2021 г. Обединеното кралство многократно отложи прилагането на митническите и санитарните и фитосанитарните изисквания по отношение на вноса от ЕС. Изпълнението на тези формалности започна през януари 2022 г. и ще бъде въведено постепенно до октомври 2022 г. в съответствие с поетапния подход, определен в оперативния модел за границите (Border Operating Model). Прилагането им може да се окаже предизвикателство за износителите от ЕС и държавите членки поради логистичното въздействие на новите режими, по-специално необходимостта изискваните декларации и подкрепящи документи да се подават преди изпращането на стоките от пристанища на ЕС до Обединеното кралство, както и поради сложността на ИТ системата, въведена от Обединеното кралство.

Комисията поддържа тесен контакт с държавите членки, за да гарантира, че техните администрации и предприятия са добре подготвени. Необходимата информация е достъпна и на уебсайта на Комисията¹⁵. С цел да се улесни търговията със стоки, които попадат в обхвата на санитарните и фитосанитарните изисквания, електронните образци на здравни сертификати, изисквани за износа за Великобритания, бяха предоставени на разположение на всички държави членки и Комисията започна обсъждания с органите на Обединеното кралство относно тяхното приемане.

¹³ Регламент за изпълнение (ЕС) 2020/2254 на Комисията от 29 декември 2020 г. относно съставянето на изявления за произход въз основа на декларации на доставчика при преференциален износ за Обединеното кралство по време на преходен период (ОВ L 446/1), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/bg/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R2254&from=EN>.

¹⁴ https://ec.europa.eu/taxation_customs/customs-4/international-affairs/third-countries/united-kingdom_bg

¹⁵ https://ec.europa.eu/taxation_customs/customs-4/international-affairs/third-countries/united-kingdom/new-import-formalities-bring-goods-eu-uk-1-january-2022_bg.

Въпреки че все още е твърде рано да се оцени пълното икономическо въздействие на излизането на Обединеното кралство от единния пазар на ЕС, последните данни сочат, че търговските потоци между ЕС и Обединеното кралство частично са се стабилизирани през 2021 г. след първоначалния спад след края на преходния период. Въпреки това те остават по-ниски, отколкото през 2019 г. и преди това.

Що се отнася до търговията със стоки, според оценките на Евростат през 2021 г. вносът на ЕС от Обединеното кралство ще възлезе на 146 милиарда евро, което представлява значителен спад в сравнение както с 2020 г. (-13,6 %), така и с 2019 г. (-24,8 %). Износът на ЕС за Обединеното кралство се оценява на 283 милиарда евро, което е с 1,9 % повече в сравнение с 2020 г., но все пак е с 11,4 % под равнището, регистрирано през 2019 г.

В таблица 1 е показано, че както вносът, така и износът на стоки на ЕС от и за останалите му партньори през 2021 г. рязко са се увеличили в сравнение с 2020 г. (съответно с +27 % и +14,6 %) и надхвърлят равнищата от 2019 г. преди пандемията (с 12,5 % за вноса и с 4,7 % за износа), докато търговията с Обединеното кралство все още е далеч от равнищата си преди пандемията.

Машините и транспортното оборудване, които представляват значителен дял от двустранната търговия, бяха засегнати в особена степен. Вносът на ЕС от Обединеното кралство в този сектор през 2021 г. се е свил с 26,2 % спрямо 2020 г. и с 37,9 % спрямо 2019 г. Износът от ЕС през 2021 г. се е свил с 3,1 % спрямо 2020 г. и с 20,5 % спрямо 2019 г. В абсолютно изражение вносът и износът на ЕС в сектора на машините и транспортното оборудване от и за Обединеното кралство през 2021 г. е с повече от 52 милиарда евро под равнището, регистрирано през 2019 г.¹⁶

¹⁶ Статистическите данни, с които се измерва търговията на ЕС с Обединеното кралство, бяха засегнати от сериозна промяна, считано от 1 януари 2021 г., когато статистиката, базирана на проучвания, използвана за измерване на търговията в рамките на ЕС, беше заменена от митническа статистика, при която измерването е на база държавата на произход, а не на база държавата на изпращане. Вероятно (част от) загубите при търговията на ЕС с Обединеното кралство са били компенсирани от печалби при търговията с други държави извън ЕС. На настоящия етап не е възможно този статистически ефект да се определи количествено.

Таблица 1. ЕС-27 Търговия със стоки през 2021 г. по партньори и по сектор от Стандартната вътрешнотърговска класификация в сравнение с предходните години

	Внос в ЕС	% промяна в сравнение с		Износ от ЕС	% промяна в сравнение с	
	2021 г. (в млн. евро)	2020 г.	2019 г.	2021 г. (в млн. евро)	2020 г.	2019 г.
Търговия на ЕС-27 по партньори	ОБЩО Всички продукти					
Обединено кралство	146 025	-13,6	-24,8	283 589	1,9	-11,4
Извън ЕС-27 (с изключение на Обединеното кралство)	1 965 514	27,0	12,5	1 896 887	14,6	4,7
Търговия на ЕС-27 по сектор от Стандартната вътрешнотърговска класификация	Партньор: Обединено кралство					
0 — Храни и живи животни	9444	-26,8	-31,5	31 716	-4,5	-3,9
1 — Безалкохолни и алкохолни напитки и тютюн	2637	-9,8	-23,5	6269	5,1	7,3
2 — Необработени (сурови) материали, негодни за консумация (с изключение на горивата)	4349	34,1	22,9	9,535	53,9	55,3
3 — Минерални горива, масла и подобни продукти	20 913	37,8	-6,5	10 775	92,6	6,9
4 — Животински и растителни мазнини, масла и восъци	451	-21,4	-6,3	1034	2,6	9,7
5 — Химични вещества и свързани продукти, непосочени другаде	26 286	-20,8	-20,6	45 316	2,8	-6,8
6 — Артикули, класифицирани главно според вида на материала	16 274	-0,3	-11,9	35 604	11,8	-1,7
7 — Машини и транспортно оборудване	42 823	-26,2	-37,9	102 872	-3,1	-20,5
8 — Разнообразни готови продукти	13 917	-36,0	-44,3	33 592	-8,3	-22,1
9 — Стоки и сделки, непосочени другаде	8931	83,0	72,7	6877	-9,6	1,3
Търговия на ЕС-27 по сектор от Стандартната вътрешнотърговска класификация	Партньор: Извън ЕС-27 (с изключение на Обединеното кралство)					
0 — Храни и живи животни	98 296	8,2	5,1	103 475	5,9	12,2
1 — Безалкохолни и алкохолни напитки и тютюн	6 599	4,2	-3,1	34 035	15,5	6,7
2 — Необработени (сурови) материали, негодни за консумация (с изключение на горивата)	87 727	34,3	29,5	53 542	32,2	26,8
3 — Минерални горива, масла и подобни продукти	359 916	74,6	5,6	93 312	59,5	-0,1
4 — Животински и растителни мазнини, масла и восъци	13 458	27,2	48,7	6 642	20,0	32,9
5 — Химични вещества и свързани продукти, непосочени другаде	244 176	22,1	20,9	410 917	12,0	14,7
6 — Артикули, класифицирани главно според вида на материала	222 081	26,8	24,0	203 994	18,4	5,8
7 — Машини и транспортно оборудване	627 878	18,5	10,3	727 950	11,3	-1,9
8 — Разнообразни готови продукти	272 572	17,8	8,2	223 366	16,7	4,4
9 — Стоки и сделки, непосочени другаде	32 811	1,2	24,9	39 655	2,1	-1,3

Източник: Евростат, EXT_ST_EU27_2020SITC 18-Feb-22

5. Услуги и инвестиции, цифрова търговия, интелектуална собственост, обществени поръчки и малки и средни предприятия

След изтичането на преходния период свободното движение на хора, както и свободата на предоставяне на услуги, движението на капитали и правото на установяване приключиха, което доведе до съществена промяна в начина, по който доставчиците на услуги от двете страни могат да получат достъп до пазарите на другата страна. Предоставянето на услуги, което понастоящем се осъществява при условията, приложими за държава извън ЕС, стана по-сложно. Предприятията, които планират да предоставят услуги, или инвеститорите, които желаят да се установят на територията на другата страна, са изправени пред нови регулаторни и административни пречки. Например разрешенията от държавата на произход вече не са валидни в приемащата държава, професионалните квалификации не се признават толкова лесно, колкото в рамките на ЕС, и се прилагат правила в областта на имиграцията. По отношение на доставчиците на услуги и инвеститорите от Обединеното кралство се прилагат различни правила за всяка от 27-те държави членки.

Въпреки че СТС съдържа разпоредби, които намаляват някои пречки пред достъпа, например чрез забрана на количествени ограничения, като прилагане на тестове за икономическа необходимост към инвеститорите и доставчиците на услуги, или чрез предоставяне на възможност за признаване на професионалните квалификации¹⁷, рамката на СТС не може да се сравнява с правото на установяване или свободата на предоставяне на услуги в рамките на единния пазар. СТС предвижда също така улесняване на цифровата търговия и подобрени стандарти за закрила на правата върху интелектуалната собственост, както и правила за достъп до съответните пазари на обществени поръчки.

Данните за първите три тримесечия на 2021 г. показват, че търговията с услуги все още не се е върнала на равнищата отпреди пандемията. В таблица 2 е показано, че въпреки възстановяването спрямо първите девет месеца на 2020 г., вносът в ЕС от Обединеното кралство и от останалите му търговски партньори е много по-малък, отколкото през същия период на 2019 г.: -9,3 % от Обединеното кралство и -8 % по отношение на останалия свят. При сравняване на износа от ЕС през първите три тримесечия на 2021 г. с този през същия период от 2019 г. спадът е по-значителен при Обединеното кралство (-13,2 %), отколкото при останалите търговски партньори на ЕС (-4,8 %).

В сектора на туристическите и туроператорските услуги няма признаци на възстановяване спрямо 2020 г. и той е един от най-засегнатите. Вносът в ЕС и износът от ЕС през първите девет месеца на 2021 г. както от и към Обединеното кралство, така и от и към останалите му търговски партньори, все още са далеч от равнищата през същия период от 2019 г.

Търговията с транспортни услуги, строителни услуги и таксите за използване на интелектуална собственост също са силно засегнати, но това се отнася най-вече за търговията между ЕС и Обединеното кралство, като търговията между ЕС и останалите му търговски партньори вече надхвърля равнищата, регистрирани през първите девет месеца на 2019 г. Това е показателно за последиците от оттеглянето на Обединеното кралство от ЕС.

¹⁷ Професионалните организации на двете страни могат да поискат от Съвета за партньорство да одобри признаването в техния сектор.

През цялата 2021 г. усилията на Комисията бяха съсредоточени върху преодоляването на пречките, свързани с изпълнението на СТС. Така например беше дадена възможност да бъдат изяснени правилата на Обединеното кралство в областта на имиграцията, що се отнася до правото на подизпълнителите да извършват услуги по монтиране и поддръжка на негова територия.

От своя страна, Комисията спазва задълженията за прозрачност съгласно СТС. Информацията за предоставянето на услуги от физически лица понастоящем е публично достъпна. Комисията изпълни и задължението си да разработи публичен уебсайт с информация за МСП¹⁸.

Комисията ще продължи да следи изпълнението на СТС в областта на услугите и инвестициите, цифровата търговия, интелектуалната собственост, обществените поръчки и МСП и да настоява за спазването на СТС. Тя ще проследява работата на съответните органи на Обединеното кралство по бъдещото законодателство в областта на обществените поръчки¹⁹, което породи загриженост сред заинтересованите страни от ЕС. Комисията също така ще продължи да следи отблизо въздействието на други законодателни промени в Обединеното кралство, които засягат въпросите, обхванати от СТС.

¹⁸ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/bg/home>.

¹⁹ Виж: <https://www.gov.uk/government/consultations/green-paper-transforming-public-procurement/outcome/transforming-public-procurement-government-response-to-consultation>.

Таблица 2: Търговия с услуги на ЕС-27 през първите 9 месеца на 2021 г. по партньори и сектори на услугите в сравнение със същия период на предходните години

	Внос в ЕС	<i>промяна в % в сравнение</i>		Износ от ЕС	<i>промяна в % в сравнение</i>	
	януари — септември 2021 г.	с периода януари — септември		януари — септември 2021 г.	с периода януари — септември	
	Милиони евро	2020 г.	2019 г.	Милиони евро	2020 г.	2019 г.
Търговия на ЕС-27 по партньори		ОБЩО Всички услуги				
Обединено кралство	114 858	3,9	-9,3	143 253	6,4	-13,2
Извън ЕС-27 (с изключение на Обединеното кралство)	499 174	-4,4	-8,0	574 356	12,3	-4,8
Търговия на ЕС-27 по сектор на услугите		Партньор: Обединено кралство				
Производствени услуги с материали за влагане, притежавани от други	1 349	1,8	-8,7	3 721	-3,1	-2,9
Услуги по поддръжка и ремонт, които не са включени другаде	1 414	-6,2	-27,6	1 792	-19,5	-24,9
Транспорт	9 101	-7,9	-27,4	15 534	4,0	-24,9
Пътувания	3 934	-33,0	-71,9	9 912	-9,7	-70,2
Строителство	1 339	-5,6	-51,4	1 599	-12,8	-57,7
Застрахователни и пенсионни услуги	6 342	25,4	37,8	8 487	35,4	55,8
Финансови услуги	20 121	22,8	19,8	22 693	12,1	11,9
Такси за използване на интелектуална собственост, които не са включени другаде	9 061	4,0	-21,8	7 267	8,6	-8,4
Телекомуникационни, компютърни и информационни услуги	14 181	2,9	8,3	27 357	9,7	14,7
Други бизнес услуги	44 670	4,0	2,5	38 337	4,8	1,8
Лични услуги, културни услуги и свързани с отдих услуги	2 990	4,4	-11,5	2 798	15,8	8,1
Стоки и услуги на държавното управление, които не са включени другаде	258	-55,6	-64,5	822	13,2	13,5
Некласифицирани услуги	101	-39,4	-27,4	2 936	-1,0	13,3
Търговия на ЕС-27 по сектор на услугите		Партньор: Извън ЕС-27 (с изключение на Обединеното кралство)				
Производствени услуги с материали за влагане, притежавани от други	11 556	10,5	14,5	16 907	12,4	8,5
Услуги по поддръжка и ремонт, които не са включени другаде	8 427	-8,4	-17,3	11 019	-0,9	-11,1
Транспорт	96 165	20,4	1,8	126 803	31,8	8,0
Пътувания	26 230	-11,3	-63,6	32 400	-4,5	-66,4
Строителство	2 371	1,3	-0,3	5 205	-16,5	-28,3
Застрахователни и пенсионни услуги	12 707	18,4	20,6	11 094	-0,4	3,1

Финансови услуги	38 530	22,7	32,9	42 347	11,3	13,5
Такси за използване на интелектуална собственост, които не са включени другаде	104 010	21,6	38,4	51 547	-1,8	1,4
Телекомуникационни, компютърни и информационни услуги	43 818	11,6	8,2	119 666	22,0	22,1
Други бизнес услуги	148 391	-31,3	-21,8	140 995	4,8	-1,2
Лични услуги, културни услуги и свързани с отдих услуги	4779	-2,2	-12,6	7318	5,9	-0,5
Стоки и услуги на държавното управление, които не са включени другаде	1984	-11,9	-14,1	3738	-18,3	-15,3
Некласифицирани услуги	208	-52,8	-50,0	5319	72,8	63,2

Източник: Евростат. Платежен баланс на Европейския съюз и еврозоната — тримесечни данни (BPM6) — извлечени на 18 февруари 2022 г.

6. Енергетика

След изтичането на преходния период Обединеното кралство вече не участва в единния енергиен пазар на ЕС, включително в неговото управление и договорености за търговия. Въпреки че в СТС са предвидени разпоредби за улесняване на енергийните потоци, процесите на търговия се усложниха.

СТС предвижда възможност за разработването на специални договорености за търговия за потоците на електроенергия между ЕС и Обединеното кралство. Като първа стъпка от операторите на преносни системи на двете страни беше поискано да изготвят анализ на разходите и ползите. Въпреки това анализът, представен съвместно през май 2021 г., доведе до незадоволителни резултати, посочващи наред с другото сериозен риск от манипулиране и смущение на пазара. Комисията работи по изготвяне на варианти и алтернативи за изпълнение на това задължение.

СТС предвижда също така сътрудничество при разработването на енергия от възобновяеми източници в морето, която се очаква да играе ключова роля за постигането на целите на двете страни за нулеви нетни емисии на парникови газове. Въз основа на енергийното сътрудничество в северните морета през 2021 г. започнаха преговори с оглед на подписването на меморандум за разбирателство за създаване на специален форум за технически обсъждания с Обединеното кралство във връзка с изграждането на мрежи в морето и големия потенциал за енергия от възобновяеми източници в региона на северните морета.

7. Еднакви условия за открита и лоялна конкуренция и устойчиво развитие

ЕС и Обединеното кралство се споразумяха в рамките на СТС, че за търговията и инвестициите са необходими клаузи, които да гарантират еднакви условия на конкуренция и устойчиво развитие. Във връзка с това трябва да се следи и докладва всяко имащо отношение развитие в правото на Обединеното кралство, отнасящо се до контрола на субсидиите, данъчното облагане, трудовите и социалните стандарти, както и околната среда и климата, както се изисква в член 2, параграф 4 от Решение (ЕС) 2021/689 на Съвета.

За да следи това развитие, Комисията използва информация, събрана от нейните служби и държавите членки, мнения от заинтересованите страни от ЕС, формални и неформални контакти в контекста на международни и многостранни форуми, както и от специализираните комитети, създадени по силата на СТС. Комисията също така следи отблизо развитието на регулаторните промени, като анализира докладите от мозъчни тръстове, предприятия, неправителствени организации, медии и други заинтересовани страни. Единната входна точка²⁰, създадена по силата на СТС, също предоставя на Комисията информация за нейните анализи.

²⁰ Единната входна точка е централизираното звено за контакт за заинтересованите страни от ЕС, които желаят да внесат жалба по въпроси, свързани с достъпа до пазара, еднаквите условия на конкуренция или неспазването на ангажиментите в областта на търговията и устойчивото развитие или Общата система за преференции. Повече информация може да бъде намерена на следния адрес: <https://ec.europa.eu/trade/trade-policy-and-you/contacts/chief-trade-enforcement-officer/>.

7.1. Трудови и социални стандарти, околна среда и климат, устойчиво развитие

След оттеглянето си от ЕС Обединеното кралство обяви широкообхватна регулаторна реформа като част от амбицията „да си върнем контрола върху нашите закони“ и откри обществена консултация относно реформирането на рамката за по-добро регулиране²¹.

По отношение на политиката по заетостта и социалната политика правителството на Обединеното кралство обяви намерението си да създаде единен орган за прилагане на трудовите права, който ще бъде натоварен със задачата да осигури централизиран надзор на трудовото му право²². Комисията следи отблизо тези законодателни промени, по-специално относно правомощията и ресурсите на органа за изпълнение на неговата правоприлагаща роля. След като законът влезе в сила, Комисията ще следи отблизо дали съответните трудови и социални стандарти се прилагат ефективно, както се изисква от СТС. Комисията и Обединеното кралство обсъдиха този въпрос на първото заседание на Специализирания търговски комитет по еднаквите условия за открита и лоялна конкуренция и устойчивото развитие, на което двете страни се съгласиха, че е важно правата на работниците да се прилагат ефективно.

Обединеното кралство също така прие Закона за опазване на околната среда от 2021 г.²³, с който се създава Службата за опазване на околната среда и се разглеждат конкретни аспекти на политиката, свързани с отпадъците, биологичното разнообразие, качеството на въздуха, водите и опазването на природата. В този случай Комисията също така ще следи дали на Службата се предоставят достатъчно правомощия и ресурси, за да може да прилага ефективно правилата в областта на околната среда в съответствие със задълженията по СТС. Освен това Комисията ще обърне внимание на ефективното изпълнение на ангажиментите в областта на околната среда след приемането на закона и на вторичното законодателство, което ще последва.

Правилата на ЕС, уреждащи химическия сектор, бяха въведени в националното право на Обединеното кралство²⁴ през 2021 г. с някои адаптации, произтичащи от оттеглянето на държавата от ЕС. Комисията следи отблизо подхода на Обединеното кралство към ограниченията, разрешенията и регистрациите на химични вещества, за да гарантира спазването на съответните задължения по СТС.

Що се отнася до опазването на климата, Обединеното кралство въведе своя собствена схема за търговия с емисии²⁵. Схемата се прилага за енергоемките отрасли, сектора за производство на електроенергия и въздухоплаването. Тя обхваща дейности, включващи изгаряне на горива в инсталации. По отношение на въздухоплаването схемата се прилага за полети в рамките на Обединеното кралство, както и за полети до Гибралтар и Европейското икономическо пространство. От май 2021 г. Обединеното кралство организира търгове, свързани с търговията с емисионни квоти. Досега клиринговите цени са били на равнища, сравними с тези в ЕС или по-високи от тях.

²¹ Обявяване на регулаторната реформа в ключови сектори: <https://www.gov.uk/government/publications/brexit-opportunities-regulatory-reforms>.

²² https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/991751/single-enforcement-body-consultation-govt-response.pdf.

²³ <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2021/30/contents/enacted>.

²⁴ <https://www.hse.gov.uk/reach/index.htm>.

²⁵ <https://www.gov.uk/government/publications/participating-in-the-uk-ets/participating-in-the-uk-ets>.

Член 18, параграф 2 от Европейската социална харта²⁶ изисква от Обединеното кралство да премахне или намали държавните вземания, включително таксите за работна виза. Доскоро Обединеното кралство прилагаше намаление от 55 GBP на таксите за дългосрочни визи за всички работници, идващи от държавите, които са се присъединили към Хартата, открита за подписване през 1961 г. През декември 2020 г. Обединеното кралство обяви, че от 2021 г. намалението няма да се прилага за гражданите на пет държави — членки на ЕС²⁷. През юли 2021 г. Обединеното кралство връчи известие за намерението си да денонсира член 18, параграф 2 от Европейската социална харта. През септември 2021 г. Обединеното кралство реши да премахне намалението на визовата такса за всички граждани на ЕС, считано от февруари 2022 г. Комисията повдигна този въпрос на заседанията на Съвета за партньорство и тези на Специализирания търговски комитет по еднаквите условия за открита и лоялна конкуренция и устойчивото развитие. Тя изрази разочарованието си от факта, че Обединеното кралство не е продължило валидността на намалението на визовата такса за гражданите на засегнатите пет държави — членки на ЕС, а вместо това е решило да премахне намалението изцяло.

7.2. Контрол на субсидиите

През юни 2021 г. правителството на Обединеното кралство внесе законопроект за контрол на субсидиите²⁸, чиято цел е да се създаде правна рамка за бъдещ надзор на субсидиите. Законопроектът предвижда материалноправни правила и правила за правоприлагане.

По отношение на материалноправните правила в законопроекта са предвидени определение за субсидия и набор от общи и специфични принципи за субсидиите, които се основават на принципите, заложи в СТС, както и на разпоредбите относно прозрачността.

По отношение на правоприлагането със законопроекта в рамките на органа за защита на потребителите и пазарите се създава звено „Субсидии“, което ще изпълнява ролята на независим орган с правомощия за контрол на субсидиите. В законопроекта е предвидена система за последващ контрол на субсидиите с някои предварителни елементи. Апелативният трибунал по конкуренцията ще може да издава нареждания за възстановяване, ако субсидията е отпусната неправомерно. Очаква се да бъдат изготвени допълнителни правила и насоки за правоприлагане. Комисията ще продължи да следи промените.

Комисията разглежда и субсидиите за подпомагане на възобновяемата енергия по схемата „договори за разлика“ в Обединеното кралство²⁹. Комисията изрази своята загриженост относно включването на „процента на съдържание на Обединеното кралство“ във въпросника относно плана за веригата на доставките. Комисията повдигна този въпрос на заседанията на Специализирания търговски комитет по стоките и тези на Специализирания търговски комитет по еднаквите условия за открита и лоялна конкуренция и устойчивото развитие, както и тези на Комитета за търговско партньорство. Комисията поиска от

²⁶ Европейската социална харта е договор, сключен под егидата на Съвета на Европа, който е открит за подписване през 1961 г. и първоначално влиза в сила през 1965 г. Хартата беше ревизирана през 1996 г. Ревизираната харта влезе в сила през 1999 г.: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168048b059>.

²⁷ България, Естония, Литва, Румъния и Словения.

²⁸ <https://www.gov.uk/government/collections/subsidy-control-bill>.

²⁹ <https://www.gov.uk/government/publications/contracts-for-difference/contract-for-difference>.

Обединеното кралство да премахне информацията за местното съдържание от въпросника и да адаптира оценяването на критериите за допустимост, както и да изготви допълнителни насоки, за да се потвърди, че въпросът за съдържанието на Обединеното кралство е премахнат и няма да бъде оценяван по никакъв начин, включително на етапа на изпълнение, с което на практика ще се премахне ролята на местоположението.

Обединеното кралство предложи да създаде осем безмитни пристанища³⁰, две от които да започнат да функционират през 2021 г., със специфични правила, като например мерки в областта на прякото данъчно облагане (например данъчни облекчения) и опростени митнически процедури или субсидии в подкрепа на търговията и инвестициите. Комисията ще продължи да следи тяхното създаване и да контролира спазването на разпоредбите за еднакви условия на конкуренция, предвидени в СТС, особено тези, свързани със субсидиите и данъчното облагане.

8. Транспорт

След изтичането на преходния период Обединеното кралство вече не се ползва от единния пазар на ЕС в областта на транспорта. Въпреки че в СТС са предвидени правила за поддържане на свързаността между ЕС и Обединеното кралство, правата на достъп на превозвачите, по-специално в областта на въздухоплаването и автомобилния транспорт, са значително по-ограничени от онези, които се прилагат на единния пазар на ЕС. Например авиокомпаниите от Обединеното кралство вече не могат да предлагат редовни услуги за въздушен транспорт между държавите членки.

Взаимните права, договорени от страните в областта на въздушния и автомобилния транспорт, започнаха да се прилагат непосредствено след влизането в сила на СТС и досега не са пораждали трудности.

СТС също така предвижда възможност за сключване на двустранни споразумения между държавите членки и Обединеното кралство за услуги за въздушен транспорт с изцяло товарни полети в рамките на т.нар. „права по пета свобода“³¹. Въз основа на разрешението по член 6 от Решение (ЕС) 2021/689 на Съвета до края на 2021 г. следните държави членки са уведомили Комисията за своите договорености с Обединеното кралство: Люксембург, Малта, Франция, Словакия, Германия, Естония, Чешката република, Финландия, Белгия, Швеция, Дания, България, Унгария, Латвия, Нидерландия, Ирландия, Кипър, Гърция и Литва.

По отношение на проверките на летателната годност на въздухоплавателни средства, двигатели или витла на въздухоплавателни средства, проектирани на техните територии, както и на свързаните с тях процеси на сертифициране, през 2021 г. бяха завършени 15 валидирания, изразяващи се основно в допълнителни типови сертификати или промени в съществуващите проекти. От тях 13 валидирания бяха издадени от Агенцията за авиационна безопасност на ЕС и две — от Органа за гражданско въздухоплаване на Обединеното кралство.

³⁰ <https://www.instituteforgovernment.org.uk/explainers/trade-freeports-free-zones>.

³¹ Правата или привилегиите по отношение на редовните услуги за международни въздушни превози, предоставени от една държава на друга държава да осъществява кацания и излитания на територията на първата държава на полети, идващи от или предназначени за трета държава.

9. Рибарство

След изтичането на преходния период Обединеното кралство вече не участва в общата политика в областта на рибарството на ЕС. Въпреки че в СТС са предвидени взаимен достъп до водите на всяка от страните, както и специфични правила, свързани с достъпа до водите на подчинените на Британската корона територии на Обединеното кралство по време на периода за приспособяване, условията за риболов за рибарите на двете страни са се променили значително.

Комисията осигури достъп до водите на Обединеното кралство и на подчинените на Британската корона територии за по-голямата част от риболовния флот на ЕС. Осигуряването на достъп на по-малките и заместващи кораби на ЕС до териториалните води на Обединеното кралство (6—12 мили) и до водите на Англо-нормандските острови обаче продължава да е затруднено. Въпреки че беше постигнат значителен напредък, до края на годината на редица кораби, които искаха достъп до тези води, не беше издаден лиценз. Комисията проучва съвместно със засегнатите държави членки обстоятелствата около всеки поискан лиценз, който не е бил издаден.

Страните също така обмениха уведомления за всички нови мерки за управление, както се изисква съгласно член 496, параграф 3 от СТС. Специализираният комитет по рибарство ще предвиди взаимно приемливи срокове и процедури за такива уведомления.

ЕС и Обединеното кралство проведоха и годишни консултации относно управлението на споделените запаси. През юни 2021 г. беше постигнато споразумение относно общия допустим улов за 2021 г. Споразумение за общия допустим улов за 2022 г. беше постигнато през декември 2021 г.

10. Координация на социалната сигурност

След изтичането на преходния период механизмите на ЕС за координация в областта на социалната сигурност в Обединеното кралство спряха да се прилагат. СТС ограничава отрицателното въздействие, като осигурява защита на социалноосигурителните права на лицата, които се местят от ЕС в Обединеното кралство или обратно след 1 януари 2021 г. За тази цел споразумението дава възможност за координиране на повечето обезщетения за социална сигурност.

През 2021 г. при сътрудничеството в областта на социалната сигурност бе постигнат добър напредък. Не бяха установени структурни проблеми, свързани с прилагането на Протокола относно координацията в областта на социалната сигурност към СТС. Освен това Специализираният комитет по координация в областта на социалната сигурност прие изменения на приложенията към протокола, за да се потвърди, че държавите членки продължават да позволяват на работниците, командировани във или от Обединеното кралство, да бъдат обхванати от законодателството в областта на социалната сигурност на изпращащата държава, ако отговарят на специфични условия.

11. Правоприлагане и съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси

След изтичането на преходния период договореностите за сътрудничество в областта на правоприлагането и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси между ЕС и Обединеното кралство се промениха. Например механизмите, основани на взаимното признаване, бяха заменени от правна взаимопомощ. Освен това Обединеното кралство вече не е член на правоприлагащите органи в ЕС и има ограничен достъп или няма достъп до базите данни на ЕС. Макар че СТС предвижда сътрудничество между страните, това сътрудничество сега се осъществява при условията, приложими за държава извън ЕС.

През 2021 г. оперативното сътрудничество с Европол и Евроюст продължи, макар и на база статут на държава извън ЕС и при спазване на двустранни договорености. За тази цел на 27 септември 2021 г. беше подписана работна и административна договореност с Европол за установяване на отношения на сътрудничество, а на 20 декември 2021 г. беше подписана работна договореност с Евроюст.

Специализираният комитет по правоприлагане и съдебно сътрудничество, който наблюдава изпълнението на договореностите за сътрудничество съгласно СТС, удължи междинния период за предварителната оценка на връзките на Обединеното кралство за обмен на данни за ДНК и пръстови отпечатъци³². Този междинен период не може да бъде допълнително удължаван след 30 юни 2022 г. — датата, до която трябва да бъде извършена оценка на връзките на Обединеното кралство.

В СТС се изисква Обединеното кралство да заличава получените резервационни данни на пътниците след отпътуването им от страната, освен ако оценка на риска показва, че тези данни е необходимо да бъдат съхранени. На Обединеното кралство беше разрешено да използва дерогация от това задължение за междинен период от една година след влизането в сила на СТС, докато бъдат извършени някои техническите адаптации. Междинният период трябваше да приключи на 31 декември 2021 г. Въпреки това, след като разгледа предоставената от Обединеното кралство информация относно предприетите защитни мерки и действията с цел да се даде възможност за заличаване на данни и да се използва правомощието съгласно член 552, параграф 13 от СТС, на 21 декември 2021 г. Съветът за партньорство взе решение за удължаване на междинния период с още една година с оглед на специалните обстоятелства³³.

³² Решение № 1/2021 на Специализирания комитет, създаден по силата на член 8, параграф 1, буква с) от Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, от 28 септември 2021 г. във връзка с удължаването на срока, посочен в член 540, параграф 3, по време на който могат да се обменят ДНК профили и дактилоскопични отпечатъци с Обединеното кралство.

³³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A22021D2323>.

12. Участие в програми на ЕС

В резултат на оттеглянето си от ЕС Обединеното кралство изгуби достъпа си до програми на ЕС, включително до финансирането и възможностите за обмен по такива програми. Например студентите от висшите училища в държавата вече нямат право да участват в схемата за обмен по програма „Еразъм+“.

Въпреки че със СТС е осигурена възможност Обединеното кралство да участва в някои програми на ЕС като асоциирана държава извън ЕС, за такова участие се изискват приемането на двустранни протоколи и предоставянето на финансов принос. Такива протоколи не бяха приети през 2021 г.

До приемането им субектите от Обединеното кралство се ползват от преходни договорености, които им позволяват да кандидатстват по покани за представяне на предложения по програма „Хоризонт Европа“ и да преминат през процедурите по оценка.

Следва да се припомни, че съгласно Регламента за „Хоризонт Европа“³⁴ субекти от неасоциирани държави извън ЕС имат право да участват в проекти по програма „Хоризонт Европа“, без да получават финансиране от ЕС. В тези случаи субектите от трети държави ще трябва да получат финансова подкрепа от други източници.

13. Заключение

Въпреки безпрецедентно широкото приложно поле на СТС и предвидените в него мерки за улесняване на търговията, споразумението не е и никога не се е предвиждало да бъде заместител на членството в ЕС.

Що се отнася до търговията със стоки, СТС не премахва митническите режими, митническия контрол и правилата за произход с цел облагодетелстване от премахването на митническите тарифи, нито премахва нетарифните пречки, произтичащи от различията в нормативната уредба. Що се отнася до услугите, гъвкавостта, предлагана от СТС, далеч не може да се сравни с лекотата, с която услугите могат да се предоставят на единния пазар на ЕС. Същото е валидно и за всички други области на политиката на ЕС, които са разгледани в СТС — от транспорт и енергетика до рибарство и съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси. Въпреки наличието на СТС търговията и сътрудничеството между ЕС и Обединеното кралство станаха по-сложни и изпълнени с предизвикателства в сравнение със ситуацията, когато Обединеното кралство беше член на ЕС.

Като се има предвид, че Брексит бележи края на съгласуването между нормативната уредба на ЕС и Обединеното кралство, текущите и бъдещите законодателни промени ще оказват влияние върху ефективното изпълнение на СТС. Ето защо е изключително важно да се продължи наблюдението на регулаторната реформа на Обединеното кралство в

³⁴ Регламент (ЕС) 2021/695 на Европейския парламент и на Съвета от 28 април 2021 г. за създаване на Рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“, за определяне на нейните правила за участие и разпространение на резултатите и за отмяна на регламенти (ЕС) № 1290/2013 и (ЕС) № 1291/2013 (ОВ L 170/1) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/bg/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0695&from=EN>.

областите, обхванати от СТС, за да се гарантира, че тя не противоречи на разпоредбите на СТС и че предприятията от ЕС не са поставени в неблагоприятно конкурентно положение.

Целта на ЕС е да установи стабилни и положителни отношения с Обединеното кралство, което продължава да бъде важен търговски партньор. Качеството на бъдещите отношения обаче ще зависи до голяма степен от равнището на спазване от страна на Обединеното кралство на ангажиментите, поети в СТС и в Споразумението за оттегляне.